

Шендрик Ю.В.

викладач кафедри кримінального
процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В сучасних умовах ефективно розслідування кримінальних правопорушень в сфері економіки має вирішальне значення для забезпечення економічної стабільності держави. Останнім часом значно побільшало кримінальних проваджень про злочини, учинені службовими особами в сфері державних закупівель, що напряму впливає на обороноздатність країни.

При розслідуванні таких кримінальних проваджень необхідною умовою, відповідно до п.6 ч.2 ст. 242 КПК України, є визначення розміру завданих кримінальними правопорушеннями матеріальних збитків [1]. Зазвичай з цією метою під час досудового розслідування призначається судова економічна експертиза, однак при призначенні та проведенні вказаної експертизи виникають деякі проблемні питання.

Аналізуючи судову практику, можна зробити висновок, що останнім часом зросла кількість вироків, у яких визнано недопустимими доказами висновки судової економічної експертизи. Так, наприклад, вироком Дарницького районного суду м. Києва від 04 травня 2023 року у справі № 753/18878/18 осіб визнано невинуватими у скоєнні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 5 ст. 191 КК України [2]. Також вироком Шевченківського районного суду м. Києва від 28 березня 2023 року у справі № 761/19455/22 осіб визнано невинуватими у скоєнні злочинів, передбачених ч.3 ст. 191, ч.1 ст.366 КК України [3].

При цьому однією з підстав ухвалення вказаних вироків було визнання недопустимими доказами висновків судової економічної експертизи, оскільки вони ґрунтуються на довідках Держаудитслужби, отриманих на підставі звернення правоохоронних органів. На думку суду, довідки, отримані на підставі таких звернень, не є доказами у кримінальному провадженні у розумінні ст. 84 КПК України, оскільки вони отримані у непередбаченому КПК України порядку.

Проблема полягає у тому, що у кримінальних провадженнях про злочини в сфері економіки залучення спеціалістів Держаудитслужби є необхідним, разом з тим, як правильно зазначено у вирокі суду, КПК не передбачено право або обов'язок спеціаліста встановлювати дотримання або порушення окремих питань фінансово-господарської діяльності шляхом проведення перевірки з питань, які відповідно до ч. 1, п. 1 ч.5 ст. 69 КПК

можуть бути предметом експертного дослідження [2].

Однак призначення судової економічної експертизи, яка за своєю специфікою є досить складною та довготривалою, потребує ретельної підготовки: вилучення великої кількості документів та їх систематизація, проведення судової почеркознавчої або будівельно-технічної експертизи тощо.

Вирішенням проблеми могла б бути можливість попереднього призначення документальної ревізії з метою встановлення механізму вчинення кримінального правопорушення та осіб, які до нього можуть бути причетні.

Також слід зазначити, що проведення ревізії іноді є єдиним засобом виявлення та документування кримінального правопорушення, без якого в подальшому неможливе проведення судової будівельної, судової економічної та інших видів експертиз. Справа у тому, що методика проведення ревізії значно відрізняється від методики проведення тієї ж судової економічної експертизи, а також суттєво відрізняються повноваження експертів та службових осіб органів державного фінансового контролю [4].

Однак процесуального порядку призначення документальної ревізії під час досудового розслідування КПК України не передбачено.

Таким чином, виникає «замкнене коло», оскільки і призначення документальної ревізії в порядку, передбаченому ст. 11 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», і отримання правоохоронними органами довідок від Держаудитслужби із посиланням на ч. 2 ст. 93 КПК України фактично призводить до визнання їх недопустимими доказами та з урахуванням доктрини «плодів отруйного дерева» в подальшому тягне за собою і визнання недопустимим доказами висновків судової економічної експертизи. Фактично це призводить до неефективного витрачання бюджетних коштів правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування, оскільки вартість проведення експертиз є досить високою. Через існуючі умови заздалегідь можна зробити висновок, що вона не буде державі відшкодована, і це є неприпустимим в умовах воєнного стану.

На нашу думку, з метою вирішення зазначених проблемних питань необхідно внести зміни до КПК України щодо визначення процесуального статусу ревізії, а також підстав і процесуального порядку її призначення на стадії досудового розслідування. Вказані зміни дозволять уникнути в подальшому питань щодо допустимості отриманих доказів, у тому числі висновків судової економічної експертизи, та підвищити ефективність розслідування злочинів економічної спрямованості.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 22.11.2023).
2. Вирок Дарницького районного суду м. Києва від 04 травня 2023 року у справі №

3. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 28 березня 2023 року у справі № 761/19455/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109844310>.

4. Шендрик Ю.В. Деякі проблемні питання призначення ревізії та використання її висновків у кримінальному провадженні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ № 2, 2023. с. 337-344.

5. https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/08/2/NV_2-2023-349-356.pdf

Шепеленко Д. К.

курсант

Бідняк Г. С.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТАМИ-КРИМІНАЛІСТАМИ У ВІДДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку криміналістики у сфері правопорядку є ключовим фактором в боротьбі зі злочинністю, яка постійно мінлива та завжди вимагає адаптації правоохоронних органів. У цьому контексті виникає актуальна проблема кадрового забезпечення експертів криміналістів у відділах поліції, що потребує ретельного системного аналізу та невідкладного вирішення. Така проблема викликає серйозне занепокоєння, загрожуючи ефективності кримінальних розслідувань та впливаючи на судовий процес, особливо у воєнні часи в нашій країні. В умовах сучасного криміногенного середовища, де технології та методи злочинів стають все складнішими, великої важливості набуває кваліфікована фахова підтримка в роботі правоохоронних органів. Проблема недостатності спеціалістів-криміналістів у відділках не лише гальмує процес розслідування, але й може поставити під сумнів надійність судових вироків та систему правосуддя в цілому і у випадках засудження невинних у скоєнні злочинів осіб.

За останні роки спостерігається динамічне зростання обсягів злочинності та розширення спектра кримінальних порушень, що необхідно враховувати при формуванні кадрового складу. Стратегічне збільшення кількості криміналістів стає критичною необхідністю для забезпечення ефективного розслідування і виходу на новий рівень протидії злочинності. Рівень злочинності підвищується разом зі складністю розслідування злочинів.